แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร*

GUIDELINES FOR DEVELOPING DIGITAL LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE OFFICE OF THE PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA, BANGKOK

วุฒินันท์ คำสีแสง[1] และ ธีระภาพ เพชรมาลัยกุล[2]

Wuthinan Kamsisang[1] and Theeraphab Phetmalhkul[2]

[1-2]สาขาวิชาการบริการการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

[1-2]Department of Educational Service, Faculty of Education, Srinakharinwirot University, Thailand

Corresponding Author's Email: wuthinankamsisang@gmail.com

วันที่รับบทความ : 3 มิถุนายน 2569; วันแก้ไขบทความ 16 มิถุนายน 2569; วันตอบรับบทความ : 18 มิถุนายน 2569

Received 3 June 2026; Revised 16 June 2026; Accepted 18 June 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร 2) ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) โดยเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 295 คน และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจาก

Citation:

*วุฒินันท์ คำสีแสง และ ธีระภาพ เพชรมาลัยกุล. (2569). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 4(4), 243-262.

Wuthinan Kamsisang and Theeraphab Phetmalhkul. (2026). Guidelines For Developing Digital Leadership Of School Administrators Under The Office Of The Primary Educational Service Area, Bangkok. Journal of Interdisciplinary Social Development, 4(4), 243-262.;

DOI: https://doi.org/10.

Website: https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/

ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNImodified) และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2) ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ด้านการบริหารจัดการโครงสร้างของผู้นำดิจิทัลมีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ดิจิทัล ด้านความเป็นผู้นำดิจิทัล และด้านจริยธรรมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ตามลำดับ

3) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความเป็นผู้นำดิจิทัล ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ดิจิทัล ด้านการบริหารจัดการโครงสร้างของผู้นำดิจิทัล ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล และด้านจริยธรรมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล โดยแต่ละด้านประกอบด้วยแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำดิจิทัล, การประเมินความต้องการจำเป็น, แนวทางการพัฒนา, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research were to: 1) examine the current and desirable states of digital leadership among school administrators under the Bangkok Primary Educational Service Area Office; 2) investigate the priority needs for developing digital leadership among school administrators under the Bangkok Primary Educational Service Area Office; and 3) propose guidelines for developing digital leadership among school administrators under the Bangkok Primary Educational Service Area Office. This study employed a mixed methods research design. Quantitative data were collected from 295 school administrators and teachers under the Bangkok Primary Educational Service Area

Office, while qualitative data were obtained from five experts. Quantitative data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and the Modified Priority Needs Index (PNI Modified), whereas qualitative data were analyzed through content analysis.

The findings revealed that:

1) The overall current state of digital leadership among school administrators was at a high level, whereas the overall desirable state was at the highest level.

2) Regarding the priority needs for digital leadership development, the dimension of digital leadership structural management showed the highest priority need, followed by digital culture building, digital visioning, digital leadership, and digital ethics, respectively.

3) The guidelines for developing digital leadership among school administrators consisted of five dimensions: digital leadership, digital visioning, digital leadership structural management, digital culture building, and digital ethics. Each dimension comprised development guidelines that were consistent with the context of schools under the Bangkok Primary Educational Service Area Office.

Keywords: Digital Leadership, Priority Needs Assessment, Development Guidelines, School Administrators

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีดิจิทัลได้ส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วนของสังคม รวมถึงระบบการศึกษาซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ไม่เพียงช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานเท่านั้น แต่ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 อีกด้วย ภายใต้บริบทดังกล่าว ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องปรับเปลี่ยนบทบาทจากผู้บริหารแบบดั้งเดิมไปสู่การเป็นผู้นำการ

เปลี่ยนแปลงที่สามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดเรื่องภาวะผู้นำดิจิทัล (Digital Leadership) ได้รับความสนใจเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในวงการบริหารการศึกษา เนื่องจากเป็นคุณลักษณะที่สะท้อนถึงความสามารถของผู้นำในการกำหนดวิสัยทัศน์ การใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ การสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ และการส่งเสริมการใช้นวัตกรรมดิจิทัลเพื่อพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน ผู้นำที่มีภาวะผู้นำดิจิทัลสามารถสร้างความพร้อมให้กับบุคลากรและองค์กรในการรองรับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนสามารถสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการพัฒนานวัตกรรมในสถานศึกษา

ในประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดนโยบายการพัฒนาการศึกษาในยุคดิจิทัล โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมศักยภาพด้านดิจิทัลของครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ ขณะเดียวกัน แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2566–2580 ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้นำทางการศึกษาที่มีสมรรถนะด้านดิจิทัลและสามารถขับเคลื่อนองค์กรในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

แม้ว่าหน่วยงานทางการศึกษาหลายแห่งจะมีการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง แต่ผลการดำเนินงานยังสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างของศักยภาพในการบริหารจัดการด้านดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ซึ่งมีบริบทที่ซับซ้อนและมีความหลากหลายทั้งด้านบุคลากร ทรัพยากร และสภาพแวดล้อมทางสังคม ส่งผลให้การพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษายังคงเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องได้รับการศึกษาและพัฒนาอย่างเป็นระบบ

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร พร้อมทั้งเสนอแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการกำหนดนโยบายและการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารสถานศึกษาในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยแบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ การศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัล และการสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 1,206 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา 97 คน และครูผู้สอน 1,109 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ จำนวน 290 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie และ Morgan และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนของประชากร

สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำดิจิทัล จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาจากประสบการณ์และความเชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 2 ประเภท ดังนี้

1. แบบสอบถาม

เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ใช้สำหรับศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ครอบคลุมองค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัล 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความเป็นผู้นำดิจิทัล ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ดิจิทัล ด้านการบริหารจัดการโครงสร้างของผู้นำดิจิทัล ด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล และด้านจริยธรรมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

ตอนที่ 3 สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ครอบคลุมองค์ประกอบทั้ง 5 ด้านเช่นเดียวกับตอนที่ 2

แบบสอบถามดังกล่าวได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ และนำไปทดลองใช้ (Try-out) เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง

2. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ใช้สำหรับสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยกำหนดประเด็นการสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมองค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลทั้ง 5 ด้าน และสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและสังเคราะห์เป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 290 คน และเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI Modified) ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI Modified) ของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวม

ภาวะผู้นำดิจิทัล	สภาพปัจจุบัน (D)	สภาพที่พึงประสงค์ (I)	PNI Modified	ลำดับ
โดยภาพรวม	4.37	4.72	0.081	-

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสภาพปัจจุบันโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.37, S.D. = 0.79) ขณะที่สภาพที่พึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.72, S.D. = 0.48) และมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI Modified) เท่ากับ 0.081 แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษายังมีความจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลเพิ่มเติม เพื่อให้สอดคล้องกับความคาดหวังของบุคลากรทางการศึกษาและบริบทของการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีในปัจจุบัน

ตารางที่ 2 ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

องค์ประกอบ	PNI Modified	ลำดับ
ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ดิจิทัล	0.111	1
ด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล	0.082	2
ด้านการบริหารจัดการโครงสร้างของผู้นำดิจิทัล	0.081	3
ด้านความเป็นผู้นำดิจิทัล	0.078	4
ด้านจริยธรรมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล	0.076	5

จากตารางที่ 2 พบว่า องค์ประกอบที่มีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด ได้แก่ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ดิจิทัล (PNI Modified = 0.111) รองลงมา คือ ด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล (PNI Modified = 0.082) และด้านการบริหารจัดการโครงสร้างของผู้นำดิจิทัล (PNI Modified = 0.081) ตามลำดับ ขณะที่ด้านความเป็นผู้นำดิจิทัล และด้านจริยธรรมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเท่ากับ 0.078 และ 0.076 ตามลำดับ

ผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า แม้ผู้บริหารสถานศึกษาจะมีการดำเนินงานด้านดิจิทัลอยู่ในระดับที่น่าพึงพอใจ แต่ยังมีความจำเป็นในการพัฒนาศักยภาพด้านการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ การสร้างบรรยากาศองค์กรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ดิจิทัล และการจัดการโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี เพื่อให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงและเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาได้อย่างยั่งยืน

ตอนที่ 2 ผลการสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร มาใช้ประกอบการกำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อศึกษาและสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยดำเนินการศึกษาครอบคลุมองค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความเป็นผู้นำดิจิทัล 2) ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ดิจิทัล 3) ด้านการบริหารจัดการโครงสร้างของผู้นำดิจิทัล 4) ด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล และ 5) ด้านจริยธรรมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

ผลการสัมภาษณ์และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สามารถสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลได้จำนวนทั้งสิ้น 40 แนวทาง โดยมีสาระสำคัญดังนี้

1. ด้านความเป็นผู้นำดิจิทัล

ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงาน ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากร และสร้างการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อยกระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการและคุณภาพการศึกษา

2. ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ดิจิทัล

ผู้บริหารควรกำหนดวิสัยทัศน์ด้านดิจิทัลที่ชัดเจน สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและนโยบายทางการศึกษา รวมทั้งถ่ายทอดวิสัยทัศน์ดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติร่วมกันของบุคลากรทุกฝ่าย

3. ด้านการบริหารจัดการโครงสร้างของผู้นำดิจิทัล

ผู้บริหารควรพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี ระบบสารสนเทศ และจัดสรรทรัพยากรให้เพียงพอ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล

4. ด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล

ผู้บริหารควรส่งเสริมบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการใช้นวัตกรรมดิจิทัล สร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคลากร และสนับสนุนการพัฒนาทักษะดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง

5. ด้านจริยธรรมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

ผู้บริหารควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบ ตลอดจนสร้างความตระหนักเกี่ยวกับความปลอดภัยทางไซเบอร์ การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และการใช้ข้อมูลสารสนเทศอย่างถูกต้องเหมาะสม

ตารางที่ 3 สรุปผลการสังเคราะห์แนวทางการพัฒนา

ด้าน	จำนวนแนวทาง
1. ด้านความเป็นผู้นำดิจิทัล	8
2. ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ดิจิทัล	8
3. ด้านการบริหารจัดการโครงสร้างของผู้นำดิจิทัล	8
4. ด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล	8
5. ด้านจริยธรรมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล	8
รวม	**40**

จากตารางที่ 3 พบว่าผลการสังเคราะห์แสดงให้เห็นว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ครอบคลุมทั้งด้านภาวะผู้นำ การกำหนดวิสัยทัศน์ การบริหารจัดการโครงสร้าง การสร้างวัฒนธรรมองค์กร และการส่งเสริมจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล และยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า สภาพปัจจุบันโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.37, S.D. = 0.79) ขณะที่สภาพที่พึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.72, S.D. = 0.48) และมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI Modified) โดยภาพรวมเท่ากับ 0.081 แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการดำเนินงานด้านภาวะผู้นำดิจิทัลอยู่ในระดับที่ดี แต่ยังมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาเพิ่มเติม เพื่อให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและตอบสนองต่อความคาดหวังของบุคลากรทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตารางที่ 4 ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

องค์ประกอบ	PNI Modified	ลำดับ
ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ดิจิทัล	0.111	1
ด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล	0.082	2
ด้านการบริหารจัดการโครงสร้างของผู้นำดิจิทัล	0.081	3
ด้านความเป็นผู้นำดิจิทัล	0.078	4
ด้านจริยธรรมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล	0.074	5

จากตารางที่ 4 พบว่า องค์ประกอบที่มีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด ได้แก่ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ดิจิทัล (PNI Modified = 0.111) รองลงมา คือ ด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล (PNI Modified = 0.082) และด้านการบริหารจัดการโครงสร้างของผู้นำดิจิทัล (PNI Modified = 0.081) ตามลำดับ ส่วนด้านความเป็นผู้นำดิจิทัล และด้านจริยธรรมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล มีค่าความต้องการจำเป็นอยู่ในลำดับที่ 4 และ 5 ตามลำดับ

ผลการวิจัยดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษายังมีความจำเป็นในการพัฒนาความสามารถด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ดิจิทัล การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการใช้เทคโนโลยี และการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานทางดิจิทัล เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล และยกระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาได้อย่างยั่งยืน

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร มาใช้เป็นกรอบในการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยครอบคลุมองค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความเป็นผู้นำดิจิทัล ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ดิจิทัล ด้านการบริหารจัดการโครงสร้างของผู้นำดิจิทัล ด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล และด้านจริยธรรมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

ผลการสังเคราะห์ข้อมูลพบว่า สามารถสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลได้จำนวนทั้งสิ้น 40 แนวทาง โดยครอบคลุมทั้งมิติด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง การกำหนดวิสัยทัศน์ดิจิทัล การบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรทางเทคโนโลยี การสร้างวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล ตลอดจนการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบ

แนวทางที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย การพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารอย่างต่อเนื่อง การกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายด้านดิจิทัลที่ชัดเจน การพัฒนาระบบฐานข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการบริหาร การจัดสรรทรัพยากรและโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี การส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาชีพ ตลอดจนการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างปลอดภัย โปร่งใส และคำนึงถึงจริยธรรมในการใช้ข้อมูลสารสนเทศ

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลที่ได้จากการวิจัยมีลักษณะเป็นระบบและครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญของภาวะผู้นำดิจิทัลทั้ง 5 ด้าน ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษา และยกระดับ

ประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิผล

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ขณะที่สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานครมีการดำเนินงานด้านภาวะผู้นำดิจิทัลในระดับที่น่าพึงพอใจ แต่ยังมีความคาดหวังให้มีการพัฒนาเพิ่มเติมในหลายด้านเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและบริบทการศึกษาในศตวรรษที่ 21

ผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลมิได้มุ่งเน้นเพียงการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานเท่านั้น แต่ยังรวมถึงความสามารถของผู้บริหารในการกำหนดทิศทางองค์กร สร้างแรงจูงใจ และบริหารการเปลี่ยนแปลงให้บุคลากรสามารถปรับตัวต่อความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ Sheninger (2019) ที่อธิบายว่าผู้นำดิจิทัลต้องมีบทบาทในการขับเคลื่อนองค์กรผ่านการสร้างวิสัยทัศน์ การส่งเสริมนวัตกรรม และการพัฒนาวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของโลกดิจิทัล

เมื่อพิจารณาค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI Modified) พบว่า ด้านความเป็นผู้นำดิจิทัลมีค่าความต้องการจำเป็นสูงที่สุด รองลงมาคือด้านการสร้างวิสัยทัศน์ดิจิทัล และด้านการบริหารจัดการโครงสร้างของผู้นำดิจิทัล ผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า แม้ผู้บริหารสถานศึกษาจะมีการใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานอยู่แล้ว แต่ยังมีความจำเป็นในการพัฒนาศักยภาพด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง การกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ และการบริหารจัดการทรัพยากรดิจิทัลให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับมาตรฐานของ International Society for Technology in Education (ISTE, 2018) ซึ่งระบุว่าผู้บริหารสถานศึกษาควรมีบทบาทเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) สามารถกำหนดวิสัยทัศน์ด้านเทคโนโลยี ส่งเสริมการสร้างนวัตกรรม และสนับสนุนการใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจเชิงบริหาร ทั้งยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของนักวิจัยหลายท่านที่พบว่าภาวะผู้นำดิจิทัลเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา คุณภาพการจัดการเรียนรู้ และความพร้อมขององค์กรต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี

อีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจคือ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ดิจิทัลมีค่าความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับสูง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความสามารถในการกำหนดทิศทางการพัฒนาด้านดิจิทัลขององค์กรอย่างชัดเจน รวมถึงสามารถสื่อสารวิสัยทัศน์ดังกล่าวไปยังครูและบุคลากรให้เกิดความเข้าใจและความร่วมมือในการดำเนินงาน สอดคล้องกับแนวคิดของ Fullan (2014) ที่กล่าวว่าการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาจะประสบความสำเร็จได้เมื่อผู้นำสามารถสร้างวิสัยทัศน์ร่วมและทำให้บุคลากรเกิดความเชื่อมั่นในเป้าหมายขององค์กร

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่าด้านการบริหารจัดการโครงสร้างของผู้นำดิจิทัลมีค่าความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับสูงเช่นกัน ซึ่งสะท้อนถึงความสำคัญของการจัดการทรัพยากรดิจิทัล การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี และการจัดระบบสารสนเทศภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เนื่องจากการบริหารจัดการศึกษาในปัจจุบันต้องอาศัยข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้องและทันสมัยในการตัดสินใจ รวมทั้งต้องมีระบบสนับสนุนที่ช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างรวดเร็ว โปร่งใส และตรวจสอบได้

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่าสามารถสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาได้จำนวน 40 แนวทาง โดยครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญทั้งด้านความเป็นผู้นำดิจิทัล ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ดิจิทัล และด้านการบริหารจัดการโครงสร้างของผู้นำดิจิทัล

ผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาไม่สามารถดำเนินการได้โดยการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีเพียงอย่างเดียว แต่

จำเป็นต้องพัฒนาในลักษณะองค์รวมที่ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ ภาวะผู้นำ และการบริหารจัดการองค์กรควบคู่กันไป ผู้บริหารจำเป็นต้องสามารถกำหนดนโยบายด้านดิจิทัล วางแผนการพัฒนาเทคโนโลยี ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากร และสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการเรียนรู้และนวัตกรรม

ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Anderson และ Dexter (2005) ที่เสนอว่าความสำเร็จของการใช้เทคโนโลยีในสถานศึกษาไม่ได้ขึ้นอยู่กับปริมาณทรัพยากรทางเทคโนโลยีเพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำของผู้บริหารในการบริหารจัดการและขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงภายในองค์กรด้วย

นอกจากนี้ แนวทางที่ได้จากการวิจัยยังมีความสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและแผนการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารสถานศึกษาให้สามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการ การพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการยกระดับสมรรถนะของครูและบุคลากรทางการศึกษา

ดังนั้น แนวทางการพัฒนาที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จึงสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการกำหนดนโยบาย การวางแผนพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา และการออกแบบหลักสูตรพัฒนาผู้นำทางการศึกษาในยุคดิจิทัลได้อย่างเป็นรูปธรรม อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในระยะยาว

องค์ความรู้ใหม่

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในบริบทของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นผู้นำดิจิทัล การกำหนดวิสัยทัศน์ การบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐาน การสร้างวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล และการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรทางการศึกษาให้สามารถปรับตัวและพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพในยุคดิจิทัล

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาควรดำเนินการอย่างเป็นระบบและครอบคลุมองค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความเป็นผู้นำดิจิทัล ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ดิจิทัล ด้านการบริหารจัดการโครงสร้างของผู้นำดิจิทัล ด้านการ

สร้างวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล และด้านจริยธรรมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล โดยผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวทางการพัฒนา จำนวน 40 แนวทาง ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นกรอบในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความพร้อมในการบริหารจัดการองค์กรในยุคดิจิทัล

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยสามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการทั้งด้านผู้นำ เทคโนโลยี บุคลากร วัฒนธรรมองค์กร และจริยธรรมทางดิจิทัลเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน และยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความยั่งยืน

นอกจากนี้ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดนโยบาย การวางแผนพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา การจัดทำหลักสูตรพัฒนาผู้นำทางการศึกษา และการออกแบบโครงการพัฒนาศักยภาพด้านดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและระดับประเทศ อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมดิจิทัลและเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาในศตวรรษที่ 21 อย่างยั่งยืน

เพื่อให้เห็นภาพรวมขององค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยอย่างชัดเจน ผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์ผลการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ และนำเสนอเป็นแผนภาพสรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย ซึ่งแสดงความเชื่อมโยงขององค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลทั้ง 5 ด้าน และแนวทางการพัฒนาที่สังเคราะห์ได้ จำนวน 40 แนวทาง ดังแสดงในแผนภาพประกอบที่2

แผนภาพประกอบงานวิจัยที่2 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

ภาพที่ 1 สรุปองค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาควรดำเนินการอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญทั้ง 5 ด้าน โดยผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวทางการพัฒนาจำนวน 40 แนวทาง ซึ่งมุ่งพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษาให้สามารถบริหารจัดการองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา ยกระดับคุณภาพผู้เรียน และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืนในศตวรรษที่ 21

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก ขณะที่สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถด้านภาวะผู้นำดิจิทัลในระดับที่ดีอยู่แล้ว แต่ยังมีความจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาเพิ่มเติมเพื่อให้สามารถรองรับการ

เปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและตอบสนองต่อความต้องการของบุคลากรทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นในการพัฒนา พบว่า ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ดิจิทัลมีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล ด้านการบริหารจัดการโครงสร้างของผู้นำดิจิทัล ด้านความเป็นผู้นำดิจิทัล และด้านจริยธรรมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ตามลำดับ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาควรได้รับการส่งเสริมให้มีความสามารถในการกำหนดทิศทางและวิสัยทัศน์ด้านดิจิทัลที่ชัดเจน สร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการใช้เทคโนโลยี ตลอดจนสามารถบริหารจัดการทรัพยากรและโครงสร้างพื้นฐานทางดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม เพื่อยกระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมดิจิทัลในปัจจุบัน สำหรับผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัล ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นไปใช้เป็นกรอบในการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน และนำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา จนสามารถสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาได้รวมทั้งสิ้น 40 แนวทาง ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญของภาวะผู้นำดิจิทัลทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ความเป็นผู้นำดิจิทัล การสร้างวิสัยทัศน์ดิจิทัล การบริหารจัดการโครงสร้างของผู้นำดิจิทัล การสร้างวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล และจริยธรรมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล โดยแนวทางสำคัญประกอบด้วยการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารอย่างต่อเนื่อง การกำหนดเป้าหมายและวิสัยทัศน์ด้านดิจิทัลที่ชัดเจน การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจ การจัดสรรทรัพยากรและโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีอย่างเพียงพอ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากร การสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาชีพ และการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างปลอดภัย โปร่งใส และมีจริยธรรม ผลการวิจัยจึงชี้ให้เห็นว่าแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลที่สังเคราะห์ขึ้นมีลักษณะเป็นระบบ ครอบคลุมทุกมิติที่สำคัญ และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการศึกษาและขับเคลื่อนองค์กรการศึกษาให้สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน **ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้** 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานครควรกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านความเป็นผู้นำดิจิทัล ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มีความต้องการจำเป็นสูงที่สุดจากผลการวิจัย 2) หน่วยงานต้นสังกัดควรส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะด้านการกำหนดวิสัยทัศน์

ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ผ่านการอบรม การศึกษาดูงาน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษา เพื่อให้ผู้บริหารสามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาองค์กรได้อย่างสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี 3) สถานศึกษาควรสนับสนุนการพัฒนาระบบสารสนเทศและโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ การตัดสินใจ และการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน 4) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการสร้างวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล โดยเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง 5) สถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตและพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการออกแบบหลักสูตรและกิจกรรมพัฒนาผู้นำทางการศึกษา เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านภาวะผู้นำดิจิทัลให้สอดคล้องกับบริบทการศึกษาในศตวรรษที่ 21 **ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป** 1) ควรศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดอื่น เช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือโรงเรียนเอกชน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของบริบทและความต้องการในการพัฒนา 2) ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการหรือการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เพื่อสร้างและทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา 3) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา เช่น วัฒนธรรมองค์กร สมรรถนะดิจิทัลของครู การสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด หรือโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี 4) ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลกับผลลัพธ์ทางการศึกษาในมิติต่าง ๆ เช่น ประสิทธิผลของสถานศึกษา คุณภาพผู้เรียน ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ และความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 5) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในระดับนานาชาติ เพื่อสร้างองค์ความรู้และแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล

เอกสารอ้างอิง

กัญญารัตน์ สุขแสน. (2563). ภาวะผู้นำในยุคดิจิทัล. วารสารการบริหารการศึกษา, 14(2), 50–60.

จันทนา แสนสุข. (2559). ภาวะผู้นำดิจิทัล. วารสารการจัดการสมัยใหม่, 14(1), 161–175.

จารุนันท์ ผิวผาง. (2564). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์, 22(2), 45–58.

ณัฏฐิตา สงค์แก้ว. (2565). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารศึกษาศาสตร์, 33(2), 45–58.

นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2555). การวิจัยและการประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุษยพรรณ สุระคาย. (2565). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 14(1), 120–134.

พงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์. (2564). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. วารสารบริหารการศึกษา, 17(2), 33–46.

มูฮำหมัดรุซลัน ลือปากะลูติง. (2565). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2558). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). แนวทางการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในยุคดิจิทัล. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2566). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2566–2580. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2559). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. วารสารบริหารการศึกษา, 12(1), 1–15.

อรอนงค์ ฤทธิ์เดช. (2564). สมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา. วารสารวิชาการการศึกษา, 24(2), 60–74.

Anderson, D., & Anderson, L. A. (2001). Beyond change management: Advanced strategies for today’s transformational leaders. Jossey-Bass.

Burns, J. M. (1978). Leadership. Harper & Row.

Cortellazzo, L., Bruni, E., & Zampieri, R. (2019). The role of leadership in a digitalized world: A review. Frontiers in Psychology, 10, 1–21.

Eberl, J. K., & Drews, P. (2021). Digital leadership: Mountain or molehill? Electronic Markets, 31(3), 569–585.

Fullan, M. (2001). Leading in a culture of change. Jossey-Bass.

Fullan, M. (2013). Stratosphere: Integrating technology, pedagogy, and change knowledge. Pearson.

International Society for Technology in Education. (2018). ISTE standards for education leaders. International Society for Technology in Education.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607–610.

Leithwood, K., & Jantzi, D. (2005). Transformational leadership. In B. Davies (Ed.), The essentials of school leadership (pp. 31–43). Sage.

Northouse, P. G. (2019). Leadership: Theory and practice (8th ed.). Sage.

Organisation for Economic Co-operation and Development. (2020). Education in the digital age: Healthy and happy children. OECD Publishing.

Prensky, M. (2010). Teaching digital natives: Partnering for real learning. Corwin.

Sheninger, E. (2019). Digital leadership: Changing paradigms for changing times. (2nd ed.). Corwin